

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST
u nakladu tiskari JOŠ
KRMOTIĆ u Puli
Gustoza 1. Uredništvo:
Sisarska ulica br. 24
Odgovorni urednik IVAN
MARKON u Puli. - Ručno
pisac ne vršački. Čak
rač. num. post. Red. 26.726

U Puli, četvrtak 12. rujna 1918.

Broj 1140.

Jedina IV.

RATNI IZVESTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se saopćuje: u visoravni Aslaga izjavili su se dva neprijateljska izviđnička nasrta. U predelu Asolone, gde Talijanu pošlo za rukom uloženjem jakog topa, prodrati u našu crtu, uspostavio je protunak pešačke pukovnije br. 99 opet situaciju. Na konti na Plavi pojaćana bojna delatnost. — P. glača generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog službeno javja: Zapadno bojište: Prigodom brane od engleskih dešomičnih nasrta južno od Peronne i severno od kanala La Bassée učinili smo 100 zarobljenika. Južno od ceste Peronne-Cambrai su ponovni napadaji Engleza opet do žestokih bojeva južno od Gouzeaucourta i za Ephey. Pojedinim odsecima dobro je neprijatelj do naših prvih crta. U protunasrtaju bacili smo ga natrag. 100 zarobljenika ostalo je u našim rukama. Delomični napadaj Francuza, koji su na otim stranama este Ham-St. Quentin nenađano i nakon topaljke priprave usledili, bili su odbijeni. Severno od Allette mesni bojevi. Između od Allette i Aisne podigla se topnička paljba opet do velike žestine. Večer nasrtao je neprijatelj u jakim navalama. Zajavile su se pred našim crtama. — Ludendorff.

* **Beč i federalizacija.** "Vidensky Dennik" piše: Beč i Austrija to su za mnoge nemačko-austrijske političare dva istovetna pojma. Beč mora uvek dobiti iz svega najbolje. Austrija će svesti teške ratne prilike, no samo onda, pobrine li se, da ih snese Beč. S tog stanovišta gledaju mnogi mudraci i na buduće političke odnose, i na takozvanu federalizaciju Austrije, koju predlažu oni, koji hoće da spase Austriju. O tom, kako bi ispalala federalizaciju za Beč, piše "Wr. Mittag": Vlastite države za narode nije moguće posmisliti bez vlastitog gospodarstva naroda u njihovim državama. Cesi i Jugoslaveni hoće, dobiju li svoje države, takodjer samostalnu gospodarsku politiku. Ko hoće deliti državu u narodne države, taj dira takodjer životni gospodarski živac glavnog i prestonog grada u državi, Beču, taj pripravlja takodjer teško očeđenje zaslužujućih globova u Beču. Beč za to mora biti na strazi pred federalistima i njihovim prijateljima. Zato Cesi i Jugoslaveni odreću se svojih država, budite razumniji i ne dirajte u gospodarski živac glavnog i prestonog grada! — "Videnski Dennik" veli na to: Opet stara pesma, koju smo nebrojeno puta čuli već i drugde. Samo što će dogadjaj i istorija poći željezno svojim putem, bez obzira na to, što će reći gospodarski i životni živac glavnog i prestonog grada.

* **Tužljaka grefa Czernina.** U "Neue Freie Presse" napisao je bivši ministar grof Czernin članak o razoru i odlučujućim sudstvima. Grof Czernin vidi, kakav je flanke doživela njegova mirovna akcija, vidi osobito posle preokreta na zapadu, kako je bilo kobno, da su središnje vlasti na jesen prošle godine pokazivale taku malenu sklonost za mir. "Nade u pobedički mir", piše grof Czernin — "osuđu na jesen prošle godine viadale mislima — manje u nas nego li u Nemackoj, a mnogi merodavni činitelji nisu hteli tada nikakvog kompromisa, a ja sam bio previše slab, da dadem mislima krija i da ih provedem u celome svetu". — "Zaluđu zyoniti, pokle grad potuće", veli se u istri.

* **Žestoki napadaj na Sonnina.** "Corriere della Sera" nastavlja svoje navale na ministra predsednika Sonnina, pa veli, da londonski ugovor nema nikakove vrednosti, dok se Italija ne složi u svojoj nacionalnoj politici. Za ministra predsednika Orlanda samo postoji: ili raditi sa Sonninem ili protiv njega. Ne radi se tu o dvem ličnostima, već o dvem raznolikim idejama političkim. Bez edučne talijanske politike prema Jugoslaventima ne može se ni pomisliti na raspoloženje monarkije. Ako Austro-Ugarska ostane celovita država, onda je nemoguće, da se Italiji ispunje njene teritorijalne koncesije.

* **Neka se govori bez koprene.** "Vorwärts" se ljuji, što sva štampa želi da na prostu ljudi stavi u raspoloženje bezbrige i optimizma i preporuča, da se govori istina. Sto se jasnije istina tekne, to će se moći lakše braniti, jer i najotvorenijsa istina ne da vremena za oklevanje i očaj. Nikada se neće drukčije doskočiti neniru, pogotovo ne punjenjem zatvora sa "defaitistima". To govorimo već zato, jer se u rečima i u izrazima govori tako, da je sve zavljeno. Ako je n. pr. ispravljen grad X, onda se javila n. pr. grad X leži pred našim linijama. To onda izgleda, kao da se grad pomaknuo, a linije ostale na mestu. Dakle: s istinom yan.

* **Biskup na čelu Jugoslavena.** "La Cronica Ticinese" donosi, da su svi jugoslavenski katolici Hrvatske, Dalmacije i Bosne, osim neznatne manjine, zauzeti za slavensku crkvu. Na čelu Jugoslavena staje njihovi biskupi i to: zagrebački nadbiskup dr. Bauer, ljubljanski knez-biskup J. glic i biskup Mahnić.

* **Jesenska ofenziva Italije.** "Tagespost" javlja: Navale Talijana i Francuza na visokoj ravni "sedam općina" preteće su većih poduzeća, kojima čemo u najskorije vreme doći u susret. Jesenska će ofenziva Tullijana prema vellečini priprava bili osobito besna.

* **It ilja i Jugoslavija.** Neutralni listovi pišu, da će talijanska vlast u najskorije doba priznati buduću samostalnost Jugoslavenske države, te se pridružiti izjavi antante glede češke države.

* **Boravak nemačkog cara posle rata.** Iz Londona se javlja: Vodja američkog radništva Compers rekao je u svom govoru u Noltinghamu, da nemački car neće smeti govoriti na mirovnim pregovorima, te da će svetska demokracija odločiti, gde će u buduće morati nemački car boraviti.

(Videnski denik.)

* **Povratak predsjednikom zanimanjem.** Predsjednik francuske republike Poincaré i ministar predsjednik Clemenceau posetili su u osvojenom području sela i govorili putanjstvu, tečeli ga, da će se brzo moći vratiti k svome gradjanskom zanimaju.

* **Pustošenje područja.** Londonski list "Times" piše, da Nemci pri svom uzraku divlje pustoše sve kraljeve, koje moraju isprazniti. List veli, da će to biti trpko isplaćeno Nemcima, čim budu vojske saveznika stojale na nemačkom tlu. "Daily Mail" piše u istom smislu:

* **Svladan oportunitizam.** Češki tednik "Česká Svoboda" glasilo bivšeg zast. Mašalku, dr. Friedlera i dr. Tobolke piše, da je oportunitizam već u svim češkim strankama svladan. Značajno je, da list, koji je bio meseca svilenja osnovan, da propaguje upravo oportunističku politiku, dolazi do zaključka, da je takova politika u današnje veliko vreme nedostojna i nesavremena. Češki listovi i glasila čeških stranaka s veseljem beleže taj preokret na bolje.

* **Boljševici plaćaju zlatom.** Berlin, 11. (D. u.) Prvi obrok svete, što mora ruska sovjetska republika platiti Nemačkoj po nemačko-ruskom finansiјnom ugovoru, i to u zlatu i rubljinu, stigao je jučer u Oranu te bio primljen od zastupnika nemačke državne banke.

* **Rat na moru.** Berlin, 10. (D. u.) Službeno. Naše su podmornice ponovno potopile 13.000 bruto-registarских тona neprijateljskog trgovачkog ladjevnog prostora.

* **Amerikanски vodja socijalista o ratu protiv Nemačkoj.** London, 11. (D. u.) Reuterov ured javlja: Amerikanски radnički vodja Compers izjavio je u razgovoru sa žurnalistima, da su američanski radnici odlučili, odustati od svake konferencije, dok nije postignuta — pobeda u ratu. Nemci moraju demokratizovati svoju vlast, e bi svetovne demokratije mogle s njima pregovarati ili saveznicu moraju nastaviti boj, dok će nemački militarizam biti satven.

* **Kolera u Galiciji.** Lavor, 10. (D. u.) Novinejavljuju, da se zadnjih dana ustanovalo kod pet osoba, što su se povratile iz Rusije kolera. Namenski odredili je opsežne sigurnosne mere.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Lenjin umro.

Chiasso, 10. (D. u.) Prema nekoj vesti "Agenzia Stefani" iz Stockholm-a njavilo je tamo boraveći poglavica talijanske vojnice komisije u

Rusiji, general Romeo; smrt Lenjinovu i Kornjičeviju.

Prema vestima ruskih listova donosi „Vidensky Dennik“: Ruska republika sovjeta proglašila je diktaturu proletarijata, t. j. ljudi bili su posvema dobrovoljno razdeleni u dva razreda: boljševici i neboljševici; ko je bio u sporu s vladom sovjeta bio je u kratko neprijatelj i izmet. Nekakva definicija proletarijata ne eksiste ili se u praksi ne priznaje, pošto su takodjer svi socijalni demokrati menjševici i socijalni revolucionari smatrani za neprijatelje republike, te su progonjeni.

Moskva je terorizvana. Svuda je čuti samozabrinuti šapati i plake poglede. Žandari, koji su još nedavno bili gospodari u Rusiji, vladali su nježno i mekano u razmeru s tim, što se dogadja sada.

Kako se bezobzirno postupa s ljudima svedoče ovi slučajevi:

Pred nekoliko dana (vesi je od 28. kolovoza) bilo je svim časnici do 60. godine — ukupno ih je kojih 30.000 hiljada — zapovedjeno, da se sakupe na nekome mestu i dađu zapisati. Nesretnici bili su uz opće posmehljivanje sterani u nekavu konjsku zgradu zajedno i zatvoreni. Bili su prisiljeni spavati u blatu i nečistoći na goloj zemlji. Kao jedinu hranu primili bi ujutro i u večer osminu libre kruha, a pit morali su neprokuhanu vodu, mada u gradu hara kolera. Članovi časnici obitelji, koji su na tisuće opkoljivali zgradu, bili su rasterani uclarcima knuta i pučnjavom kineskih stražara. Pet dana trudila je ta muka, pre nego li su bili časnici ispušteni. Značajno je, da letskim pukovnjama, koje su inače tvorile glavnu silu boljševika, nije bio poveren taj posao, već su za te krvničke službe i za stražare morali uzeti Kineze. (Dopisnik je valjda smatrao vojnike plemena srodnih Kinezima, Čuvaša i drugih neinteligentnih naroda, koji stanuju u Rusiji, za Kineze).

Smaknuća vrše se u Moskvi u skupinama skoro dnevno, i tu su opet "Kinez" krvnici. Danas se strelja skupina bandita i patvarača novaca, sutra utočnici proti sovjeticima ili oni, koji iskazuju simpatije prema Čehoslovacima ili antantinoj vojsci na neumoranu obali. Bili su smaknuti takodjer prijašnji oružnički časnici, o čijem početku mišljenju u službama boljševika se sumnja. Reči sažaljavanja ne smiju se izreći, jer saučeće s "buržoa" jest isto tako zločin, koji se kažnjava smrću. Noćne kućne premetačine, na dnevnom su redu. Vrše se bezoglednošću, prema kojoj nisu svi čini bivših oružnika niti sena.

Stanovski odbor boljševika opet je jednim užasom za mirne gradjane Moskve. Dogadja se, da vlasnici kuća ili najamnici bivaju tečajem 24 sata bačeni na ulicu, a da ne mogu spasiti ni pokušavati na ostalih stvari. U nekakav salon poslan je najekonomičniji krojač ili krpčizma, koji je sada vlastiti gospodar u kući jer je boljševik. Za to se meću u jeduća sobe i u kabinet postelje, da se zavaraju komesari stanovskog odbora, kada dodju na kontrolu, jesu li sve sobe nastanjene. Naravno, da prevara svakog ne podje za rukom a onda se naša velike novčane globe.

I puca se na njih mnogo, što često biva samo izvanjskom dekoracijom, boljševičkim ognjerenim strojem, da se buržoa ne bi izbavio straha pred diktaturom proletarijata.

London, 10. (D. u.) Reuterov ured dozvane: Ruski opunomoćenik Tabakov dobio je brzjavku ministra vanjskih posala sibirске vlade u Omsku. Pologadskoga sa datumom od 8. t. m., u kojoj javlja, da je ispravna brzjavka sveza sa Sibirijom opet uspostavljena. Pologadski je zamolio Tabakova, da ga izvesti o mislima i merama engleske vlade glede Rusije i da želi stupiti s njim u službene odnose.

Domaće vesti.

Još o rekvizicijama. Naredba c. k. Namjesništva u Trstu od dne 28. lipnja 1918. br. K. W. 804/4, odredila je zaplenu svih žitarica godine 1918. pustivši proizvoditeljima potrebitu količinu žita za prehranu domaćih u razmeru od 11 kg zrnja na mjesec i po osobi starijoj od 15 godina i 9 kg zrnja na mjesec za osobu ispod 15 godina i to za mjesec srpanj, kolovoz i rujan 1918. Osim toga je poljodelac imao pravo na količinu semenja potrebitog za jesensku setvu 1918. i proletnu setvu 1919. Suvršak žita imao se na temelju spomenute na redne zapleni posve za opću aprovizaciju. C. k. tvrdjavni poverenik ipak poznavajući izvanredne prilike kotara Pule, gde je poljodelsko stanovništvo po ratu bilo tako oštećeno, odredio je, da pojedine općine u kotaru pozovu poljodelce da izrude peti dio žita i da ovo mora služiti u prvom redu u

istoj općini u svrhu prehrane neimućnih kao što je, da osegura semenje beguncima, koji su se povratili svojim kućama jedva prošlog pramaljeća. Time se je išlo na ruku poljodelcima, u koliko je to bilo moguće. Očekuje se, da će pojedini poljodelci znati to ceniti, te da se tome neće protiviti.

Izdavanje krašna. Danas se može dignuti 1 kg krašna u svima preprodavaonicama aprovizacije po iskaznici. Otrgati će se drugi odrezak ovog mjeseca valjane iskaznice.

Želite li svedodžbu ponašanja? Ako je želite, a vi se morate obratiti na c. kr. poglavarnstvo u Puli (redarstveni odio). Čim stupite u drugi kat spomenutog ureda načl. će na vratima upute, što se u tom slučaju od Vas zahteva. Ali ako želite znati, što baš oblasti od Vas hoće, to si morate uzeti sobom tumača, koji znaće talijanski ili nemački jezik, jer redarstveni ideo kotarskog poglavarnstva ne poznaće u Puli Hrvata i za to svoju obznanu ili uputu oglašuje samo nemački i talijanski, kako da smo u Rimu ili Berlinu:

Razpis natečaja. Za šolsko lato 1918/19 ima se podeliti jeden stipendij u letnom znesku 155 K 20 vin. iz rodbinske ustanove Gattel. Na uživanje tega stipendija imaju pravico dijaki iz soredstva ustanovitelja Gregorja Gattei do dokončanih studija. Med već prositelji imaju prednost starejši. Stipendij podeljuje c. kr. namestništvo. Prositelji naj vložijo svoje prosnje potom predstojećega šolskoga vodstva c. kr. namestništva najkasneje do 15. oktobra 1918. ter naj priklopilo istim, rojstni in ubožni list, spričevalo o cepljenju koz, šolski spričevali zadnjih dveh semestrov ter rodovnik.

Prosveta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 35. broj revijalnoga časopisa „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: J. D.: O krizi. — Historicus: Juraj Križanić. — Juraj Demetrović: Agrarna reforma u Hrvatskoj (7. Tendence socijalizacije). — Katarina Bogdanović: Dječje ocene u srednjoj školi. — Stjepan Vrdoljak: Još o racionalnoj tjevolježbi. — Smotra: Borba proti spojnim bolestima (dr. Laza Popović); Problemi odljevanja (J.-J.); Osiguranje stoke u Hrvatskoj (Niklas); Komunalna vijećanja; O seksualnoj odgoji (dr. Stjepan Bošnac); Osnivanje uzgojnog zavoda (dr. Dane Trbojević); Početak pozorišne sezone (V. Corović); Nova muzička izdanja (P. K.). — Listak: — ar: Cilindar. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36, pojedini broj K 1. — Naručbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ul. 8.

Setite se Crvenog križa!

Dnevne vesti.

Stavka kranjskog učiteljstva. Kranjsko je učiteljstvo proglašlo stavku. Dne 5. o. m. sakupilo se u Ljubljani oko 800 učitelja i učiteljica, da prosveduju proti skrajno slaboj plaći. Vlada je skupštinu zabranila. No usprkos tomu, nisu se hteli posjetioci razići sa sastankom. Govorio je zast. Goštinčar i zast. Triller. Odlučlo se, da će učitelji započeti dne 15. o. m. stavkat, ne udovoljiti li se odmah njihovim opravdanim zahtevima.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službi dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: ritmajstor Chyliński; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Adria“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: stožerni mornarički lečnik dr. Vejvoda.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Konsumni magazin ratne mornarice prodavaće od danas 12. travnja unapred 1 kg nadomesika za kavu i četvrt kg hrane kave za K 9.—. Na kupnju imaju pravo članovi, koji poseduju iskaznicu od broja 1—3000. Ostali članovi dobide istu količinu kad stigne sledeća pošiljka.

Knjige. Berta pl. Sutiner: „Dolje s oružjem“ — „Pjesme Mihovila Danka“. — Krlež Pan: „Pjesme“. — „Prvi Maj“, drama. — M. Vukovićević: „Sabrane pripovijesti“ — Upton Sinclair: „Industrijski Velikan“ — L. Tolstoj: „Hadži Murat“. — Krapotkin: „Omladini“. — „Močvara“, roman iz čikaških klanica. — Otto Brander: „Skupoča“, mogu se dobiti u Podružnici Jos. Krmphotić, Pula, ulica Fran Ferdinanda br. 3. — Naručbe se opremanju brzo i točno uz pouzeće.

Veliki izbor umjetničkih razglednica glasovitih naših umjetnika dobiva se u papirnici

Jos. Krmphotić — Pula

trg Custoza i u podružnici Fran Ferdinanda ul. 3.

ŽIVNOSTENSKA BANKA

PODRUZNICA U TRSTU, Via Ponte Rosso 7. Vlastita palača.

Dionička glavnica: K 120,000.000.—. — Pričuve: K 41,500.000.—.
Obavlja sve bankovne, burzovne i mjenjačne poslove najkulantnije.

Brzojavi: Živnostenska - Trst. — CENTRALA U PRAGU UTEMELJENA 1868. — Telefoni br. : 2157, 1078, 1069.
PODRUZNICE: Beč, Brno, Budějovice, Friedek-Místek, Karlobad, Králov. Hradec, Igla, Kintevy, Kolín, Krakow, Lwów, Maink, Mor.-Ostrava, Olomouc, Pardubice, Pisek, Plzeň, Prešov, Reichenberg i Tábor.

Nešto o jezičnom pitanju.

Mnogo se govorilo i pišalo o prihvaćenju ekavštine kao zajedničko narečje, kako vele nekoji, ili kao zajednički pravopis, kako vele drugi. Potpuno je pravom istaknula „Hrvatska Država“, da se tu ne radi o kakvom političkom pitanju, budući je i jekavsko narečje možda više srpsko nego hrvatsko te je poznato, da se, kako nam piše jedan naš ugledni književnik, baš Šibenik Vuk Karadžić, otac našeg književnog narečja, odlučio za i jekavsko štokavsko hercegovačko narečje. Ludo je prema tome smatrati i jekavski dijalekat nekom posebnom svojnjom Hrvata, koji su većim delom ekavci ili ikavci, kao što bi bilo ludo smatrati ekavštinu nekom sestrinjom istočnog dela našeg naroda. Jezik je prometno sretstvo a kao takvom vladaju njim glavno zakoni praktičnosti. A praktičnost jest, kako je danas u umetnosti svuda priznato, preduvet svakoj umetnosti. Ovaj se aksijom uvrežio u arhitekturi a zavred je također u književnosti, u jezikovnim pitanjima.

Razlozi, koji govore za ekavštinu, su u glavnom sledeći: Ekavštinom i glasovno srodom i kavštinom govore dve trećine našega naroda. Ekavština je jednostavniji pravopis (ne narečje) za školu. Nema smisla, da bi se gubilo energije time, da se našoj deci u školi namreće jedan komplikiraniji način pišanja, kad se može postići bolje rezultate jednostavnijom ortografijom. To su razlozi, koji su nas ponukali, da prihvatiemo kao zajednički pravopis, a ne narečje, ekavštinu. To nas ipak ne preči, da poštujemo mišljenje sviju drugih, koji su drugčijih nazora

u tom pitanju a pošto nije ovo pitanje političko već praktično, mogli bismo ih jedino smatrati nepraktičnim, ali nipošto nerodoljubivim.

Nema sumnje, da je i politički bila za našu sreću, da su se Vuk Karadžić i naši Ilirci sreli u pitanju narečja, koje su izabrali književnim jezikom. Time bi stvorena osnovka za naše buduće narodno jedinstvo i to je neprolazna zasluga naših starih Iliraca. Posledicama te odluke podlegoše i oni ljudi u našem narodu, što su zasledovali separatističke tendencije a nekoje današnje novine, koje se grčevito bore proti fantazmu srpskog, prilagođene se tečajem desetgodišta sve više zajedničkom načinu pisanja. Ni one ne pišu više u gradovima i u zemljah, već u gradovima i u zemljama. Dok su na jednoj strani idejno poškopavala narodno jedinstvo, na drugoj su strani radile nesvesno za nj, i u tom slučaju vidimo da je život jači od naručenih ideologija.

Ali ne sme se kod prosudjivanja našega jezika polaziti sa stanovišta prilika u tudišnjih naroda, a pogotovo primer Italije nipošto ne vredi za nas. Historija je dotala florentinskim purizmom modernu Italiju dotle, da zapravo nema književnog jezika u modernom smislu reči, a da ogromna većina Talijana ne razumeva svojih vlastitih modernih pisnika. Carducci i D'Anunzio, savremeni talijanski pisi, postaju pristupačni širim slojevima naroda samo pomoću rečnika. Ovo nije prednost već manjak talijanskog jezika. Florentinski je purizam onemogućio većini talijanskog naroda svaku literarno suradnju, budući nije bilo dozvoljeno kriomčarenje svežih narodnih izraza i slika iz drugih živućih idioma, ma da je bilo dopušteno, da se vadu iz starih, zaboravljenih leksika već odavna mrteve reči.

Usporedjivati naš jezik s talijanskim je nešto posve krivog i preživeloga. Svaki je jezik zatvoren umotvor za sebe. Sto je u jednom jeziku lepo u drugom je ružno i obratno. Zakoni jednog jezika ne trebaju da budu jednak zakonima drugoga jezika, kao što imade svaki jezik svoju historiju i svoj razvoj. A baš u tom pogledu se kod nas najviše greši.

Ljudi u nas polaze s nekog krovog estetičnog stanovišta jezikovne blagozvučnosti kao glavnom merilu za lepotu jezika. Ali lepotu se jezika ne sastoji jedino u blagozvučnosti već u izražajnoj snazi. A u tom su pogledu svi jezici lepi. U svakom se jeziku izrajuje istomi reči druga niansa predmeta. Svaki predmet, koji je simboliziran jednom reči, sadržaje bezbroj značajaka, koje je narod odabrao i stvorio i glasovni izražaj, kao što dva kipa mogu klesati po istom modelu kamen a stvoriti dva posevne različite umotvora. U jednom i drugom upoznačes portret toga ili onoga gospodina, jedan i drugi simbolizira njegovu ličnost ali svaki od njih primetio je druge crte i drugčije ih označio.

Nije dakle ispravno tvrditi, da je češki jezik ružniji od talijanskog. To, što se u češkom jeziku može izraziti, nije moguće izraziti talijanskim jezikom i obratno. Blagozvučnost talijanskog stoji nasuprojedrini i jakost češkoga jezika. I jedno i drugo je lepo. Ne stoji ni tvrdnja, da je kajkavsko narečje manje estetičko od štokavskoga. Baš Domjanić — da se ne osvrnemo na srođni slovenski jezik — dokazao je svojom nedavnom knjigom, da kajkavsko narečje imade osobina, što imaju za umetnost jednako vrednost, kao naša slavljena štokavština.

(Nastavak će se.)

od 16.140 na 17.453 ili za 1313 ili za 8%. Stanovništvo je u ovoj općini imalo 10 godišnju 1900.-1910. brojeno 1417, a 10 godina kasnije 1978 ili za 39 manje ili 2% manje. Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. na 16.024 dne 1900. nabrojeno u ovoj općini 15.819, a 10 godina kasnije 16.024 Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. na 1333, Novacima 7, Picinu 178, Starom Pazinu 6, općevnog jezika su u: Gračićima 36, Gologorici 8, Lindaru 10, Pazinu u Pazinu 30 (od kojih 2 vojnike). Ono 1378 stanovnika talijanskog općevnog jezika su u: Cetvorištu 14 talijanski : 1378 ili 7% hrvatski : 15966 ili 92% njenički : 44 slovenski : 58 { ili 7% kolima je općevni jezik: 1910. imala je općina Pazin — osim 174 inozemaca — 17.453 stanovnika, kako je to kod talijanskih škola, moralo biti na općoj skoli. Kada bi i na 1 hrvatskoj pokrajinskoj učitelja dolazio 64 uče-

3. Općina Pazin.

rednica (Sv. Nedjelja), dotično trorazrednica (Sumerge! Sv. Lovreč)! Stanovnici prema broju školu polazeće djece morale biti dvostruko. Opatit se mora, da bi hrvatske škole u Sv. Nedjelji, Sv. Lovreču škola u Rijepnadi. U zadnje vrijeme morale bi biti utemeljena redovita pokrajinska makog općevnog jezika. I Krapanu, t. j. dječa, što polaze one talijanske, dotično nema stanovnika ni talijansko ni uživo. I Krapanu, t. j. dječa, što polaze one talijanske, dotično nema stanovnika ni talijansko ni uživo. Broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika, isto vrijedi za školu u Rijepcu, Vrmeđu da onu talijansku školu polazi 106 djece, dokle ima 77 jenskog općevnog jezika. Ovi bi moralni imati 29 djece za školu. Vidimo, da su ovo svaki put u ovoj općini 6 pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 4. Na svaku 295 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 jenskog učitelja, a 10.149 stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog pokrajinskog učitelja, a bilo ih je 4. 1.767 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo je 6 pokra-

općevnog jezika ove općine, koja ne polazi nikakve škole, jer ju nemaju. 247 djece hrvatskog općevnog jezika polazi u talijanske škole, 52 (ono hrvatskog općevnog jezika) ne polazi hrvatske škole, dokle 97 djece hrvatskog općevnog jezika moralo bi biti u talijanskim školama. Hrvatske škole polazi (ubrojivati i Državnu) 708 djece, a sve hrvatskog općevnog jezika moralo bi biti u talijanskim školama. Talijanskoj općevnog jezika polaze sva djece, 247 djece talijanskog općevnog jezika (ubrojivati 2 zasebne) 29 djece, a sve bi hrvatskim pokrajinskim školama 9 pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 4. Kada bi i na 1 hrvatskoj pokrajinskoj učitelja dolazio 64 uče-

" 1 hrvatskoj općevnog jezika, da u općini labin: " 133 " . Na 1 talijanskoj pokrajinskoj učitelja dolazi 64 učenika!

Uzvise u obzir samo onu dječu, koja polaze pokrajinskoj školi, učitelja, a bila su samo 4.

Općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 35 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a 10.149 stanovnika talijanskog općevnog dolazi 1 pokrajinski učitelji.

Na svaku 2.338 stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelji.

Na svaku 295 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 jenskog učitelja, a 10.149 stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog pokrajinskog učitelja, a bilo ih je 4.

1.767 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo je 6 pokra-

jakog općevnog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika je 6 pokra-

jakog učitelja, a bilo ih je 4.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog je

Stnovnička hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je go-
dine 1900. na brojeno u ovaj općini 7642, a deset godina kasnije 10149
ili za 2507 više ili 32%.
Stnovnička talijansko-g općevnog jezika bilo je godine 1900. na-
brojeno 3254, a 10 godina kasnije 1767 ili za 1487 manje ili 45%
manje.
Stnovničko je u ovaj općini naravno u 10 godina 1900.—1910.
od 11023 na 11970 ili za 947 ili za 8%.

69

2. Stanje škola: U ovaj općini bilo je 31.-12. 1913. ove škole:

- u Pazinu: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 114 djece;
- zadnje: učiteljske
- u Pazinu: 4-razredna sa 3 učiteljske sile i 100 djece;
- mukće: učiteljske
- a) talijanske:
- i. pokrajinske

62

58

Na svako 647 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj. Na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazi 94 djece. Sve škole polazi 470 djece, a sve bi djece moralo biti 521, dakle ima u ovoj općini jošte 51 dijete bez škole, što su svakako djeца hrvatskog općevnog jezika.

U zadnje godine otvorena je i hrvatska škola na Učki. Prama toče bi danas sva djeca ove općine imala prigode polaziti škole. Jednorazredne škole u Boljunu i Šušnjevici morale bi biti prama

2. Općina Labin.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva, Praća popisu pučanstva od dne 31.-12.
1910. imala je općina Labin — osim 58 inostranaca — 11,970 stanovnika,
kojima je općevni jezik:

njemački	39	slovenski	151	} ili 85%
talijanski	1767 ili 15%	hrvatski	9998	

Popis pučanstva navadja općevni jezik po poreznim općinama ovako:

talijanski			hrvatski		
1900.	1910.		1900.	1910.	
1224	1057	Labin	2	—	23
876	238	„ predmjesto	72	—	809
242	23	Brgod	429	—	765
12	—	Cerovica	799	—	893
68	61	Cer	931	—	1113
16	9	Krmenica	615	—	585
40	1	Kunj	711	—	858
148	42	Dubrova	490	—	616
214	99	Ripenda	680	—	969
340	180	Sv. Nedjelja	519	—	828
6	1	Šumbreg	793	—	869
50	51	Vetva	961	—	997
18	5	Vlakovo	640	—	761

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općavnog jezika jest 16.024; ovi bi morali imati 2564 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 33 pokrajinska hrvatska učitelja, a bilo ih je samo 27.

Na svako 195 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 594 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 195 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, morala bi biti u ovoj općini 83 hrvatska pokrajinska učitelja, a bilo ih je 27.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Pazin:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 36 učenika;
" 1 hrvatskog " " " " 80 "

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 36 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti na opstojećim hrvatskim pokrajinskim školama 60 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 27.

Hrvatske škole polazi 2150 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 2564, dakle 414 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi školu, jer ju nemaju.

Ciela bi općina moj

Cijela bi općina morala imati 2820 djece za školu, a vijeći smo, da polazi talijanske škole 256 djece, a hrvatske 2150 (ukupno 2406) i dakle ima u ovoj općini još uvijek 414 djece hrvatskog općevnog jezika bez škole.